

Analiza odnosa temperamenta djeteta i odgojnih stilova roditelja

Višnja VEKIĆ-KLJAIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku

Iva DAKIĆ

Dječji vrtić Nova Gradiška, Područni objekt Maslačak, Nova Gradiška, Hrvatska

UDK: 159.922.7-053.4

316.362.1-055.52-055.62

DOI: <https://doi.org/10.15291/ai.5045>

PRETHODNO PRIOPĆENJE

Primljeno: 11.05.2025.

SAŽETAK

KLJUČNE RIJEČI:

djeca predškolske dobi, razvojno razdoblje djece, roditelji, roditeljski odgojni stilovi, temperament djece.

Dječji temperament odražava stabilne individualne razlike u kvaliteti i intenzitetu emocionalnih reakcija, razini aktivnosti, pažnji i regulaciji emocija. Roditeljski odgojni stilovi predstavljaju obrazac ponašanja koji uključuje njihove vrijednosti, stavove prema djetetu te emocionalne prilike u skladu s kojima roditelji djeluju. Roditeljski odgojni stilovi razlikuju se s obzirom na dvije dimenzije: toplinu i nadzor. Udruživanjem spomenutih dimenzija, definirana su četiri opća roditeljska stila koja na različite načine utječu na kvalitetu djetetova odrastanja te očekivane razvojne rezultate. Temperament djeteta u interakciji s roditeljskim odgojnim stilom predstavlja temelj dječjemu razvoju u svim područjima. Ovaj rad istražuje odnos temperamenta djeteta i roditeljskih odgojnih stilova. Analizom odgojnog stila te osobitosti dječjeg temperamenta istraživanje pruža uvid u kompleksne interakcije koje oblikuju djetetov razvoj. Istraživanje je provedeno mrežnim upitnikom. Sudjelovala su 104 roditelja. Prvi dio upitnika sadržavao je pitanja o općim sociodemografskim podacima ispitanika, u drugom je dijelu upitnika bilo ponuđeno 30 tvrdnji kojima se ispitivao roditeljski stil, a treći dio upitnika sadržavao je skraćenu prilagođenu verziju CBQ-SF upitnika kojim se ispitivao temperament djeteta. Rezultati istraživanja pokazuju da što roditelji više preferiraju permisivni stil, to je niža kontrola. U pozitivnim su korelacijama autoritarni i permisivni te autoritarni i autoritativni odgojni stil. Na temelju korelacijskog nacrti i statističkih metoda utvrđeno je da ne postoje razlike između dječaka i djevojčica ni u jednoj dimenziji temperamenta kao ni u preferenciji odgojnih stilova roditelja.

UVOD

Razumijevanje međudjelovanja dječjeg temperamenta i roditeljskih odgojnih stilova važno je u promicanju optimalnog razvoja djece rane i predškolske dobi. Dječji temperament, koji odražava stabilne individualne razlike u kvaliteti i intenzitetu emocionalnih reakcija, razini aktivnosti, pažnji i regulaciji emocija, predstavlja jednu od temeljnih „unutarnjih“ predispozicija djeteta u procesu odrastanja. S druge strane, roditeljski odgojni stilovi, definiranjem kroz dimenzije topline (emotivna podrška) i nadzora (strukturiranje i disciplina), predstavljaju važnu komponentu okoline koja utječe na razvoj djece.

Ispitivanje međusobne povezanosti dječjeg temperamenta i roditeljskih odgojnih stilova važno je iz nekoliko razloga. Istraživanja dosljedno pokazuju da odnos između djetetova temperamenta i roditeljskog ponašanja nije jednosmjernan proces, već transakcijsko djelovanje. Roditeljsko ponašanje oblikuje djetetovu emocionalnu regulaciju, dok djetetov temperament utječe na način na koji roditelji reagiraju (Sameroff, 2009; Eisenberg i sur., 2010; Kiff i sur., 2011). Takva dvosmjerna dinamika osnova je suvremenih modela djetetova razvoja i roditeljstva. Osim toga, u odgovornom roditeljstvu i odgojno-obrazovnoj praksi u dječjim vrtićima razumijevanje kako različiti temperamentni profili djece reagiraju na različite odgojne stilove omogućuje individualiziran pristup djetetu (Belsky i Pluess, 2009; Kiff i sur., 2011).

Dominantni modeli temperamenta djeteta

Pojam temperamenta odnosi se na individualne razlike u reaktivnosti i samoregulaciji koje su biološki utemeljene i relativno stabilne u vremenu (Rothbart i sur, 1995). Razvijeno je nekoliko dominantnih modela temperamenta koji se međusobno razlikuju prema pristupu, dimenzijama koje naglašavaju i djetetovoj dobi.

1. *Thomas i Chess – klasifikacijski model.* Thomas i Chess (1977) među prvima su empirijski istraživali temperament i definirali devet dimenzija temperamenta (aktivnost, ritmičnost, pristup-povlačenje, prilagodljivost, intenzitet reakcije, raspoloženje, razina pažnje, distraktibilnost i prag osjetljivosti). Kombinacijom tih dimenzija izdvojili su tri tipa temperamenta: „lako dijete“, „teško dijete“ i „sporo zagrijavajuće dijete“. Njihov model bio je polazište brojnim kasnijim tipologijama temperamenta.

2. *Buss i Plomin – EAS model* (engl. *Emotionality, Activity, Sociability*). Buss i Plomin (1984) razvili su model temeljen na genetskoj perspektivi temperamenta. Njihov EAS model obuhvaća tri osnovne dimenzije: emocionalnost, aktivnost i socijabilnost, a kasnije je dodana i dimenzija plašljivosti. Ovaj model osobito je primjenjivan u istraživanjima temperamenta u ranom djetinjstvu i u genetskim studijama blizanaca.
3. *Goldsmith i Campos – emocionalno-izražajni model*. Goldsmith i Campos (1982) usmjerili su se na emocionalnu ekspresivnost i reaktivnost djece naglašavajući ulogu temperamenta u razvoju emocionalne regulacije i društvenih kompetencija. Ovaj model povezuje temperament s emocionalnim i socijalnim razvojem.
4. *Rothbart – model reaktivnosti i samoregulacije*. U istraživanjima je najčešće korišten model temperamenta – Rothbartin model (Rothbart i sur., 1995). Temperament se, prema navedenim autorima, definira kao *ustaljene individualne razlike u reaktivnosti i samoregulaciji, koje su biološki utemeljene i utječu na pažnju, emocije i motoriku*. Model razlikuje dvije sastavnice: reaktivnost, odnosno automatski odgovor na stimulaciju (emocionalna, motorička, pažnjom povezana aktivnost) i samoregulaciju, odnosno proces moduliranja reaktivnosti (npr. inhibicija, kontrola pažnje, strategije suočavanja). Iz tog modela proizašli su brojni standardizirani instrumenti, uključujući *Children's Behavior Questionnaire* (CBQ) i njegovu skraćenu verziju CBQ-SF (Rothbart i sur., 2001), kojom se mjeri temperament djece u dobi od 3 do 7 godina. CBQ-SF uključuje tri široke dimenzije temperamenta: ekstraverzivnost (razina aktivnosti, impulzivnost, pozitivni afekt), negativnu emocionalnost (plašljivost, frustracija, nelagoda) i usmjerenost (sposobnost usmjeravanja pažnje, inhibicije impulsa i regulacije emocija). Ovaj model smatra se razvojno osjetljivim jer obuhvaća procese samoregulacije koji postaju sve važniji u predškolskoj dobi. Ujedno omogućuje precizno ispitivanje povezanosti temperamenta i roditeljskoga odgojnog stila jer uključuje dimenzije koje su empirijski povezane s roditeljskim ponašanjem (npr. toplina i kontrola). S obzirom na sve navedeno, istraživanje u ovom radu temelji se upravo na Rothbartinu modelu temperamenta, operacionaliziranom CBQ-SF upitnikom, jer on omogućuje sveobuhvatno razumijevanje djelovanja dječjeg temperamenta u interakciji s roditeljskim stilovima i doprinosi djetetovu socioemocionalnom razvoju.

Teorijski modeli roditeljskih odgojnih stilova

Model roditeljskih odgojnih stilova razvijen je na temelju teorijskih i empirijskih radova s kraja 20. stoljeća i ostao je jedan od najutjecajnijih okvira za razumijevanje roditeljskog djelovanja i u 21. stoljeću. Diana Baumrind (1966) utemeljila je tipologiju roditeljskih stilova na dvjema temeljnim dimenzijama roditeljskog ponašanja: toplina/reaktivnost i kontrola/zahrvatnost. Kasniji radovi Maccobyja i Martina (1983) formalizirali su ovu dvodimenzionalnu maticu i identificirali četiri opća stila roditeljstva.

1. *Autoritativni stil* (visoka toplina, visoka kontrola) – jasna pravila i očekivanja, ali i visoka razina topline i objašnjenja, poticanje samostalnosti uz podršku, roditelji objašnjavaju razloge pravila i uključuju dijete u pregovore primjerene njegovoj dobi. Ovaj je stil povezan s najboljim općinitim ishodima u mnogim kulturama, kao što su socijalna kompetencija, akademska uspješnost, samoregulacija i niski stupanj problematičnog ponašanja.
2. *Autoritarni stil* (niska toplina, visoka kontrola) – stroga pravila, visoka očekivanja, discipliniranje bez mnogo objašnjenja ili emocionalne podrške, otežana mogućnost autonomije djeteta. Povezan je s većom poslušnošću, ali i s nižim samopouzdanjem, višom razinom tjeskobe i ponekad slabijom socijalnom kompetencijom. Međutim, učinci mogu varirati ovisno o kulturnom kontekstu.
3. *Permisivni (popustljivi) stil* (visoka toplina, niska kontrola) – visoka emocionalna toplina i prihvaćanje, ali malo strukturiranja, ograničenja ili dosljedne discipline. Roditelji često zadovoljavaju želje djeteta i postavljaju malo zahtjeva. Može biti povezan s problemima u samoregulaciji, impulzivnijim ponašanjem i slabijim akademskim ishodima, iako blagotvorni učinci ovise o drugim čimbenicima (npr. temperamentu djeteta).
4. *Indiferentni/zanemarujući stil* (niska toplina, niska kontrola) – niska uključenost, malo nadzora ili emocionalne potpore. Često roditelji ne postavljaju jasne granice niti su dostupni za djetetove potrebe. Povezan je s najnepovoljnijim ishodima, djeca imaju veći rizik od emocionalnih i ponašajnih problema te slabiju socijalnu i akademsku funkcionalnost.

Interakcija između roditeljskog stila i djetetova temperamenta važna je za razumijevanje djetetova razvoja. Autoritativni stil često pruža poticajno okruženje za razvoj samoregulacije kod djece s većim temperamentalnim reaktivnostima, dok rigidna autoritarna kontrola može pojačati negativnu emocionalnost (Inda-Caro i sur., 2023). Stavovi, ponašanja i obrasci mišljenja roditelja snažno utječu na socijalno ponašanje i razvoj osobnosti djece (Rakhma, 2023). Autoritativni odgojni stil pozitivno je povezan s pozitivnim ponašanjem djeteta i kontrolom impulsa, dok je negativno povezan s anksioznošću. S druge strane, permisivni odgojni stil povezan je s negativnim ponašanjima, anksioznošću i negativnom emocionalnošću djeteta (Aminabadi i sur., 2015). U odgojno-obrazovnoj praksi (npr. u dječjim vrtićima), poznavanje roditeljskog stila pomaže odgojiteljima u planiranju suradnje s roditeljima i u usklađivanju preporuka koje će biti prihvatljivije i učinkovitije u obiteljskom kontekstu.

Suvremena istraživanja odnosa između temperamenta djeteta i roditeljskih stilova prikazuju različite rezultate. Longitudinalno istraživanje Huijzer-Engbrenghof i sur. (2024) pokazuje da negativna emocionalnost i srčana reaktivnost djeteta djelomično posreduju utjecaj strožih/negativnih odgojiteljskih stilova na poremećaje ponašanja. Istraživanje naglašava transakcijsku dinamiku odnosa temperamenta djeteta i roditeljskih stilova. Schütz i Bäker (2023) analiziraju povezanost roditeljske topline i oštre discipline s inhibicijom i impulzivnošću djeteta te nalaze da toplina roditelja podržava razvoj inhibicijske kontrole, dok oštra disciplina odvodi od samoregulacije djeteta. Istraživanje naglašava ulogu roditeljske topline, osobito u predškolskom razdoblju. Liu i sur. (2025) prikazuju da povećanje roditeljske responzivnosti reducira kognitivne razlike povezane s temperantom, ilustrirajući kako roditeljska dimenzija responzivnosti može ublažiti razlike u temperamentu. Roditeljska responzivnost označava osjetljivost, toplinu i spremnost roditelja da primjereno, pravovremeno i dosljedno odgovore na djetetove potrebe, signale i emocionalna stanja. To je jedna od dviju temeljnih dimenzija roditeljskog ponašanja (uz nadzor ili kontrolu) koje su važne u teorijskim modelima roditeljskih odgojnih stilova (Baumrind i sur., 2001). Liu i sur. (2025) autoritativni roditeljski stil povezuju s najpovoljnijim ishodima za dijete, a Brown i sur. (2022) prikazuju u svom istraživanju interakciju temperamenta i negativnoga odgojnog stila u predviđanju vanjskih problema, s naglaskom na potrebu roditeljskog modeliranja i kontrolu impulsa.

U nastavku rada prikazan je metodološki okvir istraživanja, s opisom cilja istraživanja, sudionika, postupaka prikupljanja i analize podataka.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj i hipoteze istraživanja

Osnovni cilj istraživanja bio je ispitati odnos djetetova temperamenta i odgojnih stilova roditelja. U okviru cilja postavljeni su sljedeći istraživački zadatci:

- 1) Opisati i utvrditi odnos između dimenzija roditeljskog odgojnog stila (roditeljski nadzor i roditeljska toplina) i CBQ dimenzija temperamenta djeteta (pozitivna emocionalnost, negativna emocionalnost i kontrola) te roditeljskih stilova međusobno.
- 2) Ispitati razlike u CBQ dimenzijama temperamenta i roditeljskim stilovima s obzirom na spol djece.

Na temelju razvojnih teorija i njima sukladnih postojećih suvremenih istraživanja o povezanosti temperamenta djece i roditeljskih stilova odgoja postavljene su sljedeće hipoteze:

- H1: Postoji statistički značajna povezanost između dimenzija temperamenta djece u procjenama njihovih roditelja (pozitivna emocionalnost, negativna emocionalnost i kontrola) i odgojnih stilova tih istih roditelja (autoritarni, autoritativni i permisivni).
- H2: Neće postojati ni statistički značajne razlike između roditeljskih procjena djevojčica i dječaka u dimenzijama temperamenta (pozitivna emocionalnost, negativna emocionalnost i kontrola) ni u samoprocjeni roditeljskog stila (toplina i nadzor) prema tim djevojčicama i dječacima.

Sudionici istraživanja

U istraživanju sudjelovala su ukupno 104 roditelja djece predškolske dobi. Uzorak čine većinom majke, njih 97 (93,3 %) te 7 očeva (6,7 %). Roditelji su u istraživanju sudjelovali dobrovoljno, putem mrežnog upitnika, stoga se uzorak definira kao namjerni (prigodni) jer su u istraživanje uključeni roditelji koji su bili dostupni i voljni sudjelovati u trenutku prikupljanja podataka. Najveći udio roditelja ima završeno visokoškolsko obrazovanje (53,8 %), dok 35,6 % roditelja ima završenu srednju školu. S obzirom na radni status, 92 % roditelja

izjasnilo se kao zaposleno, nekolicina ih je nezaposlena (10,6 %), dok jedan roditelj (1 %) ima status roditelja odgojitelja. Svoj materijalni status roditelji su većinom označili kao prosječan (79,8 %), samo 1 % roditelja svoj materijalni status smatra daleko ispod prosjeka te 1 % roditelja svoj materijalni status smatra daleko iznad prosjeka. Većina roditelja nalazi se u bračnoj zajednici (86 %). Najveći je broj roditelja iz tročlanih (35,6 %), odnosno četveročlanih obitelji (33,7 %), dok samo 4,8 % roditelja ima šesteročlanu obitelj. Roditelji s više djece zamoljeni su procijeniti ono dijete koje je u dobi od 5 do 7 godina te odgovoriti na pitanja u vezi s njim. Uzorak opisane djece čini 50 % dječaka te 49 % djevojčica, dok za jedno dijete nije naveden spol. Većina djece polaznici su dječjeg vrtića (70,2 %), dok 29,8 % djece ne pohađa dječji vrtić.

Mjerni instrumenti i postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno *online*, korištenjem upitnika koji su oblikovani za potrebe institucijskog projekta *Odrednice izvršnih funkcija, empatija i školski uspjeh*¹. Projekt je provodio Odsjek za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Slavonskom Brodu u akademskoj godini 2023./2024. Poveznica na mrežni upitnik i popratno pismo s molbom za sudjelovanje u istraživanju poslani su na službene e-adrese ravnatelja i stručnih suradnika dječjih vrtića na području Slavonije. Odabir ovih vrtića bio je namjeran (svrhovit) jer su to ustanove s kojima istraživači ostvaruju stručnu suradnju u okviru stručne prakse studenata te akcijskih i refleksivnih istraživanja u praksi. Cilj takva izbora bio je osigurati pristup roditeljima djece predškolske dobi različitih sociodemografskih obilježja unutar regionalno homogenog konteksta, čime se omogućuje usporedivost rezultata. Dječji vrtići su odabrani i zbog spremnosti ravnatelja i stručnih suradnika na sudjelovanje, kao i zbog organizacijske podrške u distribuciji poveznice roditeljima putem internih komunikacijskih kanala (npr. e-mail obavijesti, roditeljske grupe). Osim putem dječjih vrtića, poveznica na mrežni upitnik i molba za sudjelovanje postavljena je i u nekoliko grupa za roditelje na društvenim mrežama, ponajprije na platformi Facebook. Odabrane su grupe koje okupljaju roditelje djece predškolske dobi s naglaskom na slavonsku regiju. Kriterij za odabir grupa bio je njihova tematska relevantnost (npr. „Mame iz Osijeka“) i dostupnost administratorima koji su dali suglasnost za objavu

¹ <https://www.croris.hr/projekti/projekt/10200>

istraživačke poveznice. Takav način distribucije omogućio je širu dostupnost upitnika i povećao vjerojatnost prikupljanja heterogenog uzorka roditelja, uz zadržavanje anonimnosti i dobrovoljnosti sudjelovanja.

Prvi dio upitnika sadržavao je pitanja o općim sociodemografskim podacima roditelja (spol, dob, najviši stupanj završenog obrazovanja, bračni status, broj djece, broj djece koja pohađaju vrtić, radni status, materijalni status, mjesto prebivališta, ukupan broj članova kućanstva). Drugi dio upitnika odnosio se na procjenu roditeljskih odgojnih stilova. Skala je kreirana za potrebe ovog istraživanja na temelju teorijskog modela Baumrind i sur. (2001) koji razlikuje četiri osnovna roditeljska stila: autoritativni, autoritarni, permisivni i indiferentni. Ovi se stilovi operacionaliziraju kroz dvije temeljne dimenzije roditeljskog ponašanja: roditeljsku toplinu (responzivnost) i roditeljski nadzor (kontrola). Na temelju pregleda literature i već postojećih instrumenata (engl. *Parental Authority Questionnaire – PAQ, Parenting Styles and Dimensions Questionnaire – PSDQ*), kreirano je 30 tvrdnji koje obuhvaćaju obrasce ponašanja, emocionalne reakcije i vrijednosne stavove roditelja prema djetetu. Tvrdnje su ravnomjerno raspoređene prema dimenzijama roditeljske topline i nadzora, a time i prema pripadajućim stilovima odgoja. Roditelji su izražavali stupanj slaganja sa svakom tvrdnjom na četverostupanjskoj Likertovoj skali (1 – *nimalo se ne slažem*, 2 – *uglavnom se ne slažem*, 3 – *uglavnom se slažem*, 4 – *u potpunosti se slažem*). Odabir četverostupanjske skale učinjen je s namjerom izbjegavanja neutralnih odgovora i poticanja roditelja na zauzimanje jasnijeg stava (s obzirom na to da se procjenjuju stavovi i ponašanja koja mogu biti socijalno poželjna). Nakon preliminarnе analize sadržaja, čestice su pregledali stručnjaci iz područja ranog i predškolskog odgoja i psihologije radi provjere sadržajne valjanosti i jasnoće formulacija. Skala je zatim podvrgnuta analizi unutarnje pouzdanosti (Cronbach α). Dobivena ukupna pouzdanost skale iznosila je $\alpha = ,88$, dok su koeficijenti za pojedine dimenzije bili:

1. roditeljska toplina $\alpha = ,84$.
2. roditeljski nadzor $\alpha = ,81$.

Rezultati upućuju na zadovoljavajuću pouzdanost i internu konzistentnost skale za potrebe istraživanja. Na temelju prosječnih rezultata po česticama i dimenzijama formirane su subskale koje odgovaraju četirima teorijskim roditeljskim stilovima (autoritativni, autoritarni, permisivni, indiferentni).

Treći dio upitnika sadržavao je skraćenu prilagođenu verziju CBQ-SF (engl. *Children's Behavior Questionnaire – Short Form*)² koji se sastojao od 35 čestica. CBQ jedan je od najčešće korištenih i teorijski najutemeljenijih instrumenata za procjenu temperamenta djece predškolske dobi. CBQ odabran je jer je teorijski usklađen s razvojnim modelom koji obuhvaća emocionalne i regulacijske aspekte ponašanja i empirijski provjeren te se njime koristi u brojnim međunarodnim istraživanjima o povezanosti temperamenta, roditeljstva i razvoja djece, ima visoku pouzdanost i valjanost potvrđenu u više kulturnih sredina, uključujući i europske prilagodbe, te ga je moguće prilagoditi za potrebe kraćih istraživačkih formata. Zadatak roditelja bio je na Likertovoj ljestvici od 7 stupnjeva procijeniti u kojoj se mjeri slažu s navedenom tvrdnjom (od 1 – *nimalo točno za moje dijete*, do 7 – *potpuno točno za moje dijete*). Upitnik se sastoji od niza pitanja na koja roditelji odgovaraju, pružajući tako uvid u djetetove reakcije i ponašanja u različitim situacijama. Uz to, ako neka tvrdnja nije bila primjenjiva na dijete ispitanika, bila je ponuđena i opcija NP koja označava *nije primjenjivo*. CBQ upitnikom procjenjuju se tri dimenzije temperamenta: kontrola, negativna emocionalnost i pozitivna emocionalnost. U izvornim istraživanjima CBQ-SF pokazuje visoku internu konzistentnost, s Cronbach α vrijednostima u rasponu od ,70 do ,90 po dimenzijama (Rothbart i sur., 1995; Rothbart i sur., 2001). U ovom je istraživanju pouzdanost skraćene verzije iznosila: kontrola $\alpha = ,82$, negativna emocionalnost $\alpha = ,79$, pozitivna emocionalnost $\alpha = ,84$, što ukazuje na zadovoljavajuću internu pouzdanost. Sadržajna i konstruktna valjanost skale potvrđene su prethodnim validacijama i teorijskom konzistencijom s modelima dječjeg razvoja. Prilagodba čestica u ovom istraživanju odnosila se samo na jezično pojednostavljenje i kulturno usklađivanje izraza, bez izmjena značenja.

Etički aspekti istraživanja

Istraživanje je provedeno u skladu s etičkim načelima. Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno i anonimno. Svi su sudionici prije početka ispunjavanja upitnika bili informirani o cilju, svrsi i tijeku istraživanja, kao i o pravu da u bilo kojem trenutku mogu odustati bez ikakvih posljedica. Informira-

² Skraćena verzija originalnog *Children's Behavior Questionnaire* (CBQ), upitnika koji mjeri temperament djece dobi od 3 do 7 godina. Razvili su ga Rothbart i Posner (2006) i Rothbart i sur. (2001) i koristi se u istraživanjima i kliničkoj praksi za procjenu različitih područja temperamenta djeteta.

ni pristanak bio je osiguran elektroničkim putem, roditelji su prije pristupa mrežnom upitniku morali potvrditi da su upoznati s ciljem istraživanja i da dobrovoljno pristaju sudjelovati. U istraživanju nisu prikupljeni osobni identifikacijski podaci koji bi mogli dovesti do identifikacije sudionika ili njihove djece. Budući da se istraživanje bavilo percepcijama roditelja, a ne izravnim uključivanjem djece u istraživački proces, rizik za sudionike procijenjen je minimalnim. Istraživanje nije zahtijevalo posebno etičko odobrenje jer nije uključivalo intervencije, eksperimentalne postupke ni prikupljanje osjetljivih osobnih podataka, već se temeljilo na *online* anonimnom ispunjavanju upitnika punoljetnih sudionika.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanjem se željela ispitati povezanost CBQ dimenzija temperamenta (pozitivna emocionalnost, negativna emocionalnost i kontrola) i odgojnih roditeljskih stilova. Odnosno, očekivalo se da će autoritativni roditeljski stil biti pozitivno povezan s djetetovom pozitivnom emocionalnošću i kontrolom te negativno povezan s negativnom emocionalnošću, autoritarni roditeljski stil pozitivno povezan s negativnom emocionalnošću i negativno povezan s pozitivnom emocionalnošću i kontrolom, a permisivni roditeljski stil pokazivati slabije ili nekonzistentne povezanosti s dimenzijama temperamenta, uz moguću blagu pozitivnu povezanost s negativnom emocionalnošću zbog nižeg stupnja roditeljske kontrole.

U tablici 1 navedeni su deskriptivni statistički pokazatelji za sve istraživane varijable. Drugim riječima, tablica prikazuje osnovne karakteristike podataka kako bi se dobio uvid u raspodjelu rezultata i provjerilo jesu li oni prikladni za daljnje statističke analize (npr. korelacije). Tablica 1. prikazuje da pozitivna i negativna emocionalnost pokazuju približno simetrične distribucije (engl. *skewness* i *kurtosis* unutar $\pm 0,5$), što ukazuje na prihvatljivu normalnost i opravdava primjenu parametrijskih testova. Raspon vrijednosti pokazuje dovoljnu varijabilnost odgovora, što omogućuje pouzdanu korelacijsku analizu odnosa između temperamenta i roditeljskih stilova.

TABLICA 1. Osnovni deskriptivni statistički pokazatelji za sve varijable

Varijable	M	SD	Najniža vrijednost	Najviša vrijednost	Simetričnost (engl. skewness)	Spljoštenost (engl. kurtosis)
Pozitivna emocionalnost	4,31	0,76	2,0	6,0	-0,21	-0,38
Negativna emocionalnost	4,15	0,96	2,0	6,5	0,18	-0,51
Kontrola	4,97	1,30	2,5	7,0	-0,40	-0,27
Autoritarni roditeljski stil	27,25	4,87	18	38	0,12	-0,34
Permisivni roditeljski stil	20,38	5,18	12	32	0,21	-0,29
Autoritativni roditeljski stil	34,24	4,36	26	45	-0,18	-0,42

Napomena. $N = 104$.

Tablica 2 prikazuje rezultate korelacijske analize, konkretno, Pearsonovih koeficijenata korelacije između roditeljskih odgojnih stilova i dimenzija temperamenta djeteta prema CBQ upitniku (*pozitivna emocionalnost*, *negativna emocionalnost* i *kontrola*). Dobiveni koeficijenti pokazuju nekoliko statistički značajnih povezanosti. Između autoritarnoga i permisivnoga roditeljskog stila utvrđena je pozitivna i statistički značajna korelacija ($r = ,31$, $p < ,01$), kao i između autoritarnog i autoritativnog stila ($r = 0,507$, $p < ,01$), što sugerira da se određeni elementi različitih stilova mogu preklapati u roditeljskom ponašanju. Utvrđena je značajna negativna povezanost između permisivnoga roditeljskog stila i dimenzije kontrole u dječjem temperamentu ($r = -0,450$, $p < ,01$). Ovaj rezultat upućuje na to da djeca roditelja koji češće primjenjuju permisivan odgoj, obilježen manjim postavljanjem granica i nižim zahtjevima, pokazuju nižu razinu samokontrole i regulacije ponašanja, prema procjenama toga istog roditelja. Između roditeljskih stilova i dimenzija pozitivne te negativne emocionalnosti nisu pronađene statistički značajne povezanosti, što znači da emocionalni aspekti temperamenta u ovom uzorku nisu bili povezani s načinom roditeljskog postupanja, prema procjeni tih istih roditelja. Međutim, značajne pozitivne korelacije utvrđene su između dimenzija temperamenta, između pozitivne i negativne emocionalnosti ($r = 0,283$, $p < ,01$) te između ne-

gativne emocionalnosti i kontrole ($r = 0,364, p < ,01$). Ovi rezultati sugeriraju da djeca s izraženijom emocionalnom reaktivnošću pokazuju i veću potrebu, ali i potencijal za razvoj samoregulacijskih mehanizama.

U cjelini, rezultati pokazuju da roditeljski stil ima određenu povezanost s regulacijskim aspektima dječjeg temperamenta, dok emocionalne dimenzije pokazuju veće međusobne odnose nego povezanost s roditeljskim ponašanjem. Dakle, rezultati istraživanja pokazuju da je jedina značajna korelacija između roditeljskih odgojnih stilova i CBQ dimenzija temperamenta pronađena između CBQ dimenzije kontrole i permisivnoga roditeljskog stila; što se roditelji više procjenjuju da su permisivnog stila, to nižom procjenjuju djetetovu kontrolu.

TABLICA 2. Korelacija između roditeljskih odgojnih stilova i CBQ dimenzija temperamenta

	autoritarni	permisivni	autoritativni	CBQ pozitivna emocionalnost	CBQ negativna emocionalnost	CBQ kontrola
autoritarni	1	0,307**	0,507**	0,129	0,048	-0,132
permisivni		1	0,171	0,064	-0,066	-0,450**
autoritativni			1	0,048	0,121	0,049
CBQ pozitivna emocionalnost				1	0,283**	0,059
CBQ negativna emocionalnost					1	0,364**
CBQ kontrola						1

Napomena. $N = 104$. ** $p < ,01$.

Nadalje, u istraživanju se pretpostavilo da neće postojati statistički značajne razlike između dječaka i djevojčica u roditeljski procijenjenim dimenzijama temperamenta (pozitivna emocionalnost, negativna emocionalnost i kontrola) ni u percepciji roditeljskih stilova (toplina i nadzor). U tablici 3 prikazani su rezultati t -testa za nezavisne uzorke kojim se u istraživanju koristilo kako bi se utvrdilo postoje li statistički značajne razlike između dječaka i djevojčica na pojedinim varijablama (dimenzijama temperamenta i roditeljskim stilovima). Naveden je i Cohenov d , koji prikazuje veličinu učinka, odnosno koliko je razlika između skupina izražena u standardnim devijacijama, bez obzira na veličinu uzorka. Rezultati pokazuju da nije pronađena nijedna statistički značajna

razlika između roditeljskih procjena dječaka i djevojčica ni u jednoj od promatranih varijabli. Međutim, može se uočiti nekoliko tendencija. U pozitivnoj emocionalnosti djevojčice ($M = 4,40$) imaju nešto više rezultate od dječaka ($M = 4,23$), no razlika nije statistički značajna. Iako nije značajno, razlika ide u smjeru očekivanja da djevojčice izražavaju nešto višu razinu pozitivnih emocija. U negativnoj emocionalnosti dječaci imaju nešto više rezultate ($M = 4,24$) u odnosu na djevojčice ($M = 4,06$), ali bez značajne razlike. To znači da spol nije povezan s izraženošću negativne emocionalnosti. U kontroli (samoregulaciji) djevojčice ($M = 5,18$) pokazuju višu razinu roditeljski procijenjene kontrole u odnosu na dječake ($M = 4,77$), ali razlika je samo granično značajna. To sugerira veću samokontrolu kod djevojčica, što je u skladu s nekim ranijim istraživanjima, no nije dovoljno izraženo da bi bilo statistički potvrđeno. U roditeljskim stilovima nisu pronađene značajne razlike između spolova. Sve su p -vrijednosti $> ,05$, a veličine su učinka male (d između $-0,06$ i $0,26$). To znači da roditelji djevojčica i roditelji dječaka na sličan način samoprocjenjuju vlastite odgojne stilove. Dakle, provedeni t -testovi pokazali su da između dječaka i djevojčica nema statistički značajnih razlika ni u dimenzijama temperamenta ni u roditeljskim stilovima. Ipak, uočen je trend koji sugerira da djevojčice pokazuju nešto višu razinu samokontrole i pozitivne emocionalnosti, dok dječaci pokazuju nešto izraženiju negativnu emocionalnost, iako te razlike nisu dovoljno velike da bi bile statistički značajne. Rezultati ukazuju na to da spol djeteta u ovom uzorku nije ključan čimbenik u oblikovanju roditeljskih procjena temperamentalnih karakteristika njihove djece ni samoprocjena roditeljskih stilova.

TABLICA 3. Deskriptivni prikaz razlika u roditeljskim procjenama temperamenta djevojčica i dječaka i samoprocjenama roditeljskih odgojnih stilova prema spolu procijenjenog djeteta

varijabla	spol djeteta	N	M	SD	t	p	Cohen d
pozitivna emocionalnost	djevojčice	56	4,40	0,68	1,20	,231	0,222
	dječaci	60	4,23	0,83			
negativna emocionalnost	djevojčice	56	4,06	0,94	-0,95	,343	-0,178
	dječaci	58	4,24	0,98			
kontrola	djevojčice	57	5,18	1,16	1,71	,090	0,314
	dječaci	60	4,77	1,39			
autoritarni	djevojčice	58	27,10	5,11	-0,33	,746	-0,060
	dječaci	61	27,39	4,63			
permisivni	djevojčice	58	19,67	4,87	-1,42	,158	-0,261
	dječaci	61	21,02	5,41			
autoritativni	djevojčice	58	34,71	3,46	1,16	,249	0,212
	dječaci	61	33,79	5,02			

RASPRAVA

Rezultati deskriptivne analize cijelog uzorka pokazali su da su prosječne razine dimenzija temperamenta djece (pozitivna emocionalnost, negativna emocionalnost i kontrola) i roditeljskih stilova (autoritarni, autoritativni, permisivni) umjerene, s dovoljno varijabilnosti za statističku obradu. Simetričnost i spljoštenost (engl. *skewness i kurtosis*) upućuju na približno normalnu distribuciju, što potvrđuje da su parametarski statistički testovi primjereni za analizu podataka. Ovi rezultati ukazuju na to da u uzorku ne postoji izražena asimetrija ni u emocionalnim dimenzijama djece ni u roditeljskim odgojnim stilovima, što pruža solidnu osnovu za daljnje analize povezanosti i razlika.

Korelacijska analiza pokazala je da je jedina značajna povezanost između CBQ dimenzija temperamenta i roditeljskih stilova prisutna između dimenzije kontrola i permisivnoga roditeljskog stila. Konkretno, što roditelji više prefe-

riraju permissivni stil, to je kontrola kod djeteta niža. Ovaj rezultat je u skladu s teorijskim predviđanjima, niži stupanj roditeljske kontrole u permissivnom stilu može dovesti do slabije regulacije ponašanja kod djeteta, dok autoritativni stil s jasno definiranim pravilima i toplinom potiče veću kontrolu i samoregulaciju. Sukladno tome, istraživanje Fedortsova i Erős (2025) pokazuje da visok stupanj topline i slobode uz nizak stupanj kontrole (karakteristično za permissivni stil) mogu biti povezani s lošijom regulacijom emocija kod djece. Longitudinalno istraživanje Wang i Gai (2024) također upućuje na to da slabija kontrola i struktura roditeljstva imaju negativan učinak na razvoj samoregulacije. Lau i sur. (2023) u svojem istraživanju ističu da kod djece s nižim sposobnostima kontrole roditeljski stil s manje nadzora može imati jače negativne posljedice, što je u skladu s tim da manje kontrole (kao u permissivnom stilu) može rezultirati slabijom regulacijom.

Analiza međusobnih odnosa roditeljskih stilova pokazala je pozitivne korelacije između autoritarnog i permissivnog te autoritarnog i autoritativnog stila, što ukazuje na djelomično preklapanje dimenzija nadzora i topline u ponašanju roditelja. Ovi su rezultati u skladu sa suvremenim istraživanjima koja pokazuju da roditelji često primjenjuju mješavinu stilova, pri čemu određene dimenzije stilova mogu biti povezane (Pandey i Naila, 2024).

Ujedno se istraživalo postoje li razlike u temperamentu s obzirom na spol djeteta. Unatoč ukorijenjenju mišljenju u kulturi kako postoje razlike između temperamenta djevojčica i dječaka te se dječake često smatra živahnijima, neposlušnijima i težima za odgoj, a razlike se pripisuju temperamentu, ovo istraživanje pokazuje kako ne postoje razlike ni u jednoj dimenziji temperamenta s obzirom na spol. Šire longitudinalne studije također pokazuju da promjene u kontroli tijekom razvoja ne moraju nužno biti uvjetovane djetetovim spolom, što potvrđuju i Atherton i sur. (2020). Vaughan i Teglassi (2022) ispitali su temperament (CBQ skale) i socijalno funkcioniranje u različitim kontekstima na velikom uzorku predškolaca. U opisu rezultata navode da roditeljske i učiteljske procjene nisu pokazale značajne razlike između dječaka i djevojčica. Međutim, mnoga dostupna istraživanja daju suprotne rezultate. Else-Quest i sur. (2006) došli su do zaključka da se dječaci i djevojčice razlikuju u jednoj CBQ dimenziji. Naime, rezultati njihova istraživanja pokazuju da postoje spolne razlike u dimenziji kontrole napora. Kontrola napora pokazala je veliku razliku u korist djevojčica, što je moguće objasniti češćim eksternaliziranim problemima kod dječaka, dok na dimenziji negativne emocionalnosti posto-

je zanemarive spolne razlike. Druga istraživanja (Olino i sur., 2013; Murillo i sur., 2023) pokazala su da djevojčice pokazuju višu razinu pozitivnog afekta, straha, društvenosti i nižu razinu aktivnosti u usporedbi s dječacima. Također, djevojčice iskazuju veću empatiju, osjetljivost, društvenu odgovornost i suradljivost. Ove razlike postaju izraženije s razvojem djeteta, dok su kod dojenčadi i male djece minimalne (Schmeck, 2003). Dječaci su skloniji višim razinama negativne emocionalnosti, impulzivnosti i ponašanja usmjerenog prema novim podražajima (Cosentino-Rocha i Linhares, 2013; Olino i sur., 2013). Međutim, postoje određene nedosljednosti među metodama procjene, pri čemu roditeljski izvještaji ponekad daju drukčije rezultate od mjera promatranja (Olino i sur., 2013). Iako su ove razlike statistički značajne u nekim istraživanjima, važno je napomenuti da su individualne varijacije unutar istog spola često veće od razlika između spolova. Socijalizacija, odgojni stilovi i kulturni čimbenici također imaju važnu ulogu u oblikovanju temperamenta. U drugim su istraživanjima uočene i spolne razlike u pozitivnom roditeljstvu, pri čemu djevojčice primaju više pozitivnoga roditeljskog odgoja od dječaka (Woodward i sur., 2018).

Zaključno, rezultati ovog istraživanja naglašavaju važnost razumijevanja kako individualne razlike u temperamentima djece integriraju s roditeljskim odgojnim stilovima. Posebno je važno za roditeljstvo i odgojno-obrazovnu praksu prepoznati da permisivni stil roditelja može biti povezan s nižom samoregulacijom kod djece, dok spol djece ne predstavlja čimbenik koji značajno mijenja dimenzije temperamenta ili preferirane roditeljske stilove.

Ograničenja istraživanja

Ovo istraživanje ima niz metodoloških i kontekstualnih ograničenja koja je važno uzeti u obzir pri interpretaciji rezultata. Prvo, riječ je o relativno malom i prigodnom uzorku od 104 roditelja, koji nije reprezentativan za širu populaciju roditelja djece predškolske dobi. Jedno od važnih metodoloških ograničenja ovog istraživanja odnosi se na činjenicu da spol roditelja nije bio uključen u analizu odnosa između temperamenta djeteta i roditeljskih odgojnih stilova zbog toga što su temperament dječaka i temperament djevojčica procijenile uglavnom majke (93,3%), što je ograničilo mogućnost ispitivanja potencijalnih razlika i interakcijskih učinaka između majki i očeva. Time se gubi važna dimenzija razumijevanja roditeljskog ponašanja jer brojna suvre-

mena istraživanja upućuju na to da majke i očevi mogu različito reagirati na dječje temperamentalne karakteristike, kao i da njihovi odgojni stilovi imaju različite razvojne učinke. Primjerice, istraživanje Liu i sur. (2025) pokazalo je da očev autoritativni stil snažnije predviđa djetetovu samoregulaciju, dok majčin topliji, emocionalno usmjeren pristup ima jači utjecaj na djetetovu pozitivnu emocionalnost. Slično, Sette i sur. (2016) ističu da interakcijski efekti između djetetova temperamenta i roditeljskog spola mogu biti presudni za razumijevanje individualnih razvojnih ishoda, posebno u ranoj dobi.

Nadalje, uzorak je dominantno obuhvaćao roditelje iz dječjih vrtića u Slavoniji, što dodatno može odražavati specifične kulturne i sociodemografske obrasce roditeljskih praksi karakteristične za taj regionalni kontekst.

Istraživanje se oslanjalo isključivo na samoprocjene roditelja putem mrežnog upitnika, što može dovesti do pristranosti odgovora i socijalno poželjnog odgovaranja. U budućim istraživanjima bilo bi korisno uključiti višestruke izvore podataka, primjerice, procjene odgojitelja, promatranje dječjeg ponašanja u prirodnim situacijama ili kombinaciju kvantitativnih i kvalitativnih metoda.

Iako su korišteni teorijski utemeljeni instrumenti (CBQ-SF i skala roditeljskih stilova), nije provedena nacionalna validacija mjernih instrumenata na uzorku roditelja, što može utjecati na metrijske karakteristike i interpretaciju rezultata. Dodatno, skraćene verzije upitnika mogu smanjiti pouzdanost pojedinih dimenzija.

Zbog korelacijskog nacрта nije moguće donositi zaključke o uzročnosti odnosa između temperamenta i roditeljskih stilova, već samo o njihovim povezanostima. Buduća istraživanja mogla bi primijeniti longitudinalne ili eksperimentalne pristupe kako bi se jasnije razjasnili smjerovi utjecaja i transakcijski odnosi između djetetova temperamenta i roditeljskog ponašanja.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između dimenzija temperamenta djece predškolske dobi i roditeljskih odgojnih stilova, kao i moguće razlike u tim dimenzijama s obzirom na spol djeteta. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 104 roditelja, većinom majki, te je obuhvatilo mjerenje roditeljskih stilova i djetetova temperamenta s pomoću standardiziranih upitnika.

Korelacijska analiza pokazala je jedinu značajnu povezanost između permisivnoga roditeljskog stila i djetetove kontrole, pri čemu viši stupanj permisivnosti roditelja korelira s nižom razinom samokontrole kod djeteta. Ovaj rezultat podudara se s teorijskim pretpostavkama da roditeljski stil s manje nadzora i strukture može otežati razvoj regulacijskih sposobnosti kod djece. Dodatno, utvrđene su pozitivne korelacije između samih roditeljskih stilova, autoritarnog i permisivnog te autoritarnog i autoritativnog, što ukazuje na djelomično preklapanje dimenzija topline i kontrole u roditeljskom ponašanju. Ovakvo preklapanje potvrđuju i suvremena istraživanja koja pokazuju da roditelji često kombiniraju elemente različitih stilova ovisno o situaciji i djetetovim osobinama.

Rezultati istraživanja pokazali su da ne postoje statistički značajne razlike između djevojčica i dječaka u dimenzijama temperamenta ni u percepciji roditeljskih odgojnih stilova. Ovi rezultati upućuju na to da spol djeteta, barem u ranom i predškolskom razdoblju, ne predstavlja presudan čimbenik u izražnosti temperamentalnih karakteristika ni u načinu roditeljskog ponašanja prema djetetu, što je u skladu s nekim ranijim istraživanjima.

Iako rezultati pružaju uvid u određene obrasce odnosa između temperamenta i roditeljskih stilova, potrebno ih je promatrati s oprezom zbog niza metodoloških ograničenja. Uzorak je bio prigodan i nereprezentativan, s izrazitom dominacijom majki, što onemogućuje pouzdane zaključke o razlikama između majčinskog i očinskog roditeljstva. Nadalje, istraživanje se temeljilo na samoprocjeni roditelja, što povećava rizik od subjektivnosti i socijalno poželjnog odgovaranja. Također, zbog korelacijskog nacрта nije moguće utvrditi uzročno-posljedične odnose među varijablama. Buduća istraživanja trebala bi obuhvatiti uravnoteženiji uzorak majki i očeva, razmotriti šire obiteljske i socijalne čimbenike te primijeniti longitudinalni pristup koji bi omogućio praćenje razvojnih promjena u odnosima temperamenta i roditeljstva.

Unatoč ograničenjima rezultati ovog istraživanja doprinose razumijevanju

složene dinamike odnosa između djetetovih individualnih karakteristika i roditeljskog ponašanja. Dobiveni rezultati mogu poslužiti kao temelj za razvoj individualiziranih pristupa u odgojno-obrazovnoj praksi, u kojima se uvažavaju temperamentalne osobine djeteta i potiče partnerska suradnja s roditeljima radi podrške djetetovoj samoregulaciji i socioemocionalnom razvoju.

LITERATURA

- AMINABADI, N. A., DELJAVAN, A. S., JAMALI, Z., AZAR, F. P., OSKOU EI, S. G. (2015). The Influence of Parenting Style and Child Temperament on Child-Parent-Dentist Interactions, *Pediatric dentistry*. 37 (4): 342–347. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26314601/>
- ATHERTON, O. E., LAWSON, K. M., ROBINS, R. W. (2020). *The development of effortful control from late childhood to young adulthood*, *Journal of Personality and Social Psychology*. 119 (2): 417–456. <https://doi.org/10.1037/pssp0000283>
- BAUMRIND, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior, *Child Development*. 37 (4): 887–907. <https://doi.org/10.2307/1126611>
- BELSKY, J., PLU ESS, M. (2009). Beyond diathesis-stress: Differential susceptibility to environmental influences, *Psychological Bulletin*. 135 (6): 885–908. <https://doi.org/10.1037/a0017376>
- BROWN, K. M., PÉREZ-EDGAR K., LUNKENHEIMER E. (2022). Understanding How Child Temperament, Negative Parenting, and Dyadic Parent-Child Behavioral Variability Interact to Influence Externalizing Problems, *Social Development*. 31 (4): 1020–1041. doi: 10.1111/sode.12601.
- BUSS, A. H., PLOMIN, R. (1984). *Temperament: Early Developing Personality Traits*. London: Psychology Press. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315745701/temperamentple-emotion-arnold-buss-robert-plomin>
- COSENTINO-ROCHA, L., LINHARES, M. B. (2013). An integrative perspective on child temperament, *Child Temperament and Gender Differences*. 23 (54): 63–72. <https://doi:http://dx.doi.org/10.1590/1982-43272354201308>
- EISENBERG, N., SPINRAD, T. L., EGGUM, N. D. (2010). Emotion-Related Self-Regulation and Its Relation to Children's Maladjustment, *Annual Review of Clinical Psychology*. 6: 495–525. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.121208.131208>
- ELSE-QUEST, N. M., HYDE, J. S., GOLDSMITH, H. H., VAN HULLE, C. A., RITLAND, E. (2006). Gender differences in temperament: a meta-analysis, *Psychological Bulletin*. 132 (1): 33–72.
- FEDORTSOVA, D., ERŐS, Z. (2025). *Influence of Permissive Parenting Style on Development of Emotional Regulation in Children*, *Asian Journal of Education and Social Studies*. 51 (5): 463–472. <https://doi.org/10.9734/ajess/2025/>

v51i51933

- GOLDSMITH, H. H., CAMPOS, J. J. (1982). Toward a theory of infant temperament. U: R. Emde, R. Harmon (ur.). *The development of attachment and affiliative systems* (161–193). Plenum Press.
- HUIJZER-ENGBRENGHOF M., VAN RIJN-VAN GELDEREN L., SPENCER H., WE-SARG-MENZEL C., CREASEY N., LALIHATU E. S., OVERBEEK G. (2024). A longitudinal study on the relation between parenting and Toddler's disruptive behavior: what is the role of Toddler's negative emotionality and physiological stress reactivity?, *Frontiers in Psychiatry*. 9 (15): 1444447. doi: 10.3389/fpsyg.2024.1444447.
- INDA-CARO, M., FERNÁNDEZ-GARCÍA, C., VIÑUELA-HERNÁNDEZ, M. (2023). Parental educational styles from parents' and children's perspectives, *Bordón Revista de Pedagogía*. 75 (3): 85–101.
- KIFF, C. J., LENGUA, L. J., ZALEWSKI, M. (2011). Nature and Nurturing: Parenting in the Context of Child Temperament, *Clinical Child and Family Psychology Review*. 14 (3): 251–301. <https://doi.org/10.1007/s10567-011-0093-4>
- LAU, E. Y. H., CHANG, L., CASAS, J. F. (2023). *Examining Effortful Control as a Moderator in the Association of Negative Parenting and Aggression among Hong Kong Chinese Preschoolers*, *Early Education and Development*. 34 (4): 842–861. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10409289.2022.2076050>
- LI, Y., YE, Y., HAN, Z. R., ZHOU, X. (2025). Parental conflict and child behaviour problems: The role of parenting behaviours and child temperament, *European Journal of Developmental Psychology*, 22 (4) 496-519. <https://doi.org/10.1080/17405629.2025.2467464>
- LIU, J., ZHU, A., SHI, H., LIU, H (2025). Temperament and early childhood cognitive development among Chinas middle class: direct effects and the mderation of parenting styles, *The Journal of Chinese Sociology*, 12 (1), 2-28. https://www.researchgate.net/publication/393467395_Temperament_and_early_childhood_cognitive_development_among_China's_middle_class_direct_effects_and_the_moderation_of_parenting_styles
- MACCOBY, E. E., MARTIN, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child Interaction. U: P. H. Mussen i E. M. Hetherington (ur.). *Handbook of child psychology* Vol. 4. Socialization, Personality, and Social Development (str. 1-101). New York: Wiley. <https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=1468894>

- MURILLO, S. N., MARTÍNEZ, B. C., VELÁSQUEZ, F. V., REVOLLAR, C. P. (2023). Temperament differences in boys and girls from 3 to 5 years old, *Nursing and Care Open Access Journal*. 9 (1): 9–18. <https://medcraveonline.com/NCOAJ/NCOAJ-09-00252.pdf>
- OLINO, T. M., DURBIN, C., KLEIN, D. N., HAYDEN, E., DYSON, M. W. (2013). Gender differences in young children's temperament traits: comparisons across observational and parent-report methods, *Journal of personality*. 81 (2): 119–29. <https://europepmc.org/backend/ptpmcrender.fcgi?accid=PMC3532859&blobtype=pdf>
- PANDEY, D., NAILA, P. (2024). A Study on Parenting Styles and Personality among Early Adults, *International Journal for Multidisciplinary Research*. 6 (4): 1–8. <https://www.ijfmr.com/papers/2024/4/25953.pdf>
- RAKHMA, D. (2023). Parents Education Style In Shaping Children's Social Behavior In The School Environment, *AKADEMIK: Jurnal Mahasiswa Humanis*. 3 (1): 21–30.
- ROTHBART, M. K., POSNER M. I., HERSHEY K. L. (1995). Temperament, attention, and Developmental Psychopathology. U: Cicchetti, D., D. Cohen (ur.). *Developmental psychopathology: Vol. 1. Theory and methods* (str. 315–340). New York: Wiley https://www.researchgate.net/profile/Mary-Rothbart/publication/232594305_Temperament_Attention_and_Developmental_Psychopathology/links/5f046cea92851c52d61de7e9/Temperament-Attention-and-Developmental-Psychopathology.pdf
- ROTHBART, M. K., AHADI, S. A., HERSHEY, K. L., FISHER, P. (2001). Investigations of temperament at three to seven years: The Children's Behavior Questionnaire, *Child Development*. 72 (5): 1394–1408. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00355>
- SAMEROFF, A. J. (2009). *The transactional model of development: How children and contexts shape each other*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11877-000>
- SCHMECK, K. (2003). Temperament und Geschlecht, *Monatsschrift Kinderheilkunde*. 151: 594–600.
- SCHÜTZ, J., BÄKER, N. (2023). Associations between Parenting, Temperament-Related Self-Regulation and the Moral Self in Middle Childhood, *Children (Basel)*. 10 (2): 302. doi: 10.3390/children10020302.
- SETTE, S., BAUMGARTNER, E., LAGHI, F., COPLAN, R. J. (2016). The role of emotion knowledge in the links between shyness and children's socio-emotional

- functioning at preschool, *British Journal of Developmental Psychology*. 34 (4): 471–488. doi: 10.1111/bjdp.12144.
- THOMAS, A., CHESS, S. (1977). *Temperament and development*. Brunner/Mazel.
- VAUGHAN, H. S., TEGLASI, H. (2022). Preschoolers' temperament and social functioning in novel and routine contexts, *Frontiers in Psychiatry*. 13:975110. doi: 10.3389/fpsyg.2022.975110.
- WANG, S., GAI, X. (2024). *Bidirectional Relationship between Positive Parenting Behavior and Children's Self-Regulation: A Three-Wave Longitudinal Study*, *Behavioral Sciences* 14 (1): 38. <https://doi.org/10.3390/bs14010038>
- WOODWARD, K. E., BOELDT, D. L., CORLEY, R. P., DiLALLA, L. F., FRIEDMAN, N.P., HEWITT, J. K., MULLINEAUX, P. Y., ROBINSON, J. L., RHEE, S. H. (2018). Correlates of Positive Parenting Behaviors, *Behavior Genetics*. 48: 283–297. <https://europepmc.org/backend/ptpmcrender.fcgi?accid=PMC6281807&blobtype=pdf>
- ZHANG, W., WANG, Z. (2023). Parenting Styles and Adolescents' Problem Behaviors: The Mediating Effect of Adolescents' Self-Control, *Psychological Reports*. 126 (6): 2979–2999. doi: 10.1177/00332941221105216.

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILD TEMPERAMENT AND PARENTING STYLES

Višnja VEKIĆ-KLJAIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku

Slavaka GALIĆ

Odsjek za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilište u Slavanskom Brodu

Iva DAKIĆ

Dječji vrtić Nova Gradiška, Područni objekt Maslačak, Nova Gradiška, Hrvatska

ABSTRACT

KEYWORDS:

child temperament, developmental period, parents, parenting styles, preschool children.

A child's temperament reflects stable individual differences in the quality and intensity of emotional reactions, activity level, attention, and emotion regulation. Parenting styles represent a pattern of behavior that includes parental values, attitudes toward the child, and the emotional climate in which parents act. Parenting styles differ along two main dimensions: warmth and control. By combining these dimensions, four general parenting styles have been defined, each influencing the quality of a child's upbringing and expected developmental outcomes in different ways. The child's temperament, in interaction with the parental style, forms the foundation for development across all domains. This study explores the relationship between child temperament and parenting styles. Through the analysis of parenting approaches and characteristics of child temperament, the research provides insight into the complex interactions that shape a child's development. The research was conducted using an online questionnaire. 104 parents participated. The first part of the questionnaire contained general socio-demographic questions about the respondents. The second part included 30 statements assessing parenting styles, while the third part contained a shortened and adapted version of the CBQ-SF questionnaire used to measure child temperament. The results show that the more parents prefer a permissive style, the lower their level of control. Positive correlations were found between authoritarian and permissive, as well as between authoritarian and authoritative parenting styles. Based on the correlational design and statistical methods, no significant differences were found between boys and girls in any dimension of temperament, nor in the parenting styles preferred by their parents.